

Αλή Πασάς - Συνέβαλε πολύ (άθελά του) στην επικράτηση της Ελληνικής Επανάστασης του 1821

Γράφει ο Κουμπής Ευάγγελος

Τι ήταν τελικά ο περιβόητος Τουρκαλβανός Αλή πασάς, ο Τεπελενλής (1744; - 1822); Αιμοσταγής τύραννος, πανούργος, δόλιος ή φωτισμένος ηγεμόνας, πολιτικός αναμορφωτής, δίκαιος και προοδευτικός κυβερνήτης; Άξεστος, ύπουλος, ανάληγτος ή επιδέξιος διπλωμάτης διεθνούς εμβέλειας; Τι απ' όλα αυτά σκιαγραφούν τον βεζύρη των Ιωαννίνων – το λιοντάρι της Ηπείρου όπως Ηπείρου όπως έχει αποκληθεί. Ίσως όλα αυτά και πολλά άλλα ακόμη, αφού έχει αποκληθεί. Ίσως όλα αυτά και πολλά άλλα ακόμη, αφού πρόκειται για μια δαιμόνια ιστορική προσωπικότητα, που με την πολυτάραχη ζωή του σημάδεψε την ιστορία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, την προεπαναστατική και επαναστατική ιστορία της Ελλάδας και την ιστορία της Αλβανίας.

Ο ίδιος ξεπέρασε κατά πολύ τα όρια της αντιφατικότητας. Σχεδόν αγράμματος (μιλούσε Αλβανικά και Ελληνικά) αλλά πανέξυπνος έως ιδιοφυής, δίκαιος αλλά και ιδιοτελής, φιλάργυρος αλλά και γαλαντόμος, ατρόμητος στη μάχη αλλά και δειλός στα καιρικά φαινόμενα. Η πολυτάραχη ζωή του είναι από μόνη της ένα συναρπαστικό μυθιστόρημα που τα έχει όλα: μεγαλοσύνη αλλά και μικροπρέπεια, πολέμους και πολλά ειρηνικά έργα, λεηλασίες, ραδιουργίες, αποτρόπαιες δολοφονίες αλλά και αγαθοεργίες, έρωτες και ίντριγκες, μεγαλεία αλλά και εκκωφαντική πτώση.

Έχουν γραφεί πολλοί τόμοι από Έλληνες και ξένους συγγραφείς, έχουν παιχθεί πολλά έργα για τη ζωή του και εξακολουθεί να απασχολεί την τέχνη ο «Μουσουλμάνος Βοναπάρτης» κατά τον χαρακτηρισμό του πιο γνωστού φιλέλληνα της επανάστασης και μεγάλου ποιητή Λόρδου Βύρωνα.

Για 33 συνεχόμενα χρόνια από το 1788 μέχρι το 1822 που χρημάτισε πασάς στα Γιάννενα (το σύνηθες στην Οθωμανική Αυτοκρατορία ήταν οι πασάδες να διορίζονται για 1-2 χρόνια) δημιούργησε ένα DE FACTO, σχεδόν αυτόνομο κράτος στα πλαίσια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, με προξένους Ευρωπαϊκών χωρών, με τεράστια έκταση, αφού κατά καιρούς περιελάμβανε, εκτός από την Ήπειρο, ολόκληρη τη Θεσσαλία, σχεδόν ολόκληρη τη Στερεά Ελλάδα, τη Δυτική Μακεδονία και τη νότια Αλβανία.

Κυβέρνησε συγκεντρωτικά με σιδηρά πυγμή, εμπέδωσε την ασφάλεια, την ανάπτυξη και τη σχετική ευημερία των υπηκόων του. Ήταν επίσης ένθερμος υποστηρικτής των Γραμμάτων και Τεχνών και κατέστησε τα Γιάννενα περίφημο κέντρο Γραμμάτων και Τεχνών «Γιάννενα πρώτα στ' άρματα στα γρόσια και στα γράμματα».

Ανεξίθρησκος ο ίδιος, αφήνει ελεύθερους τους Χριστιανούς, τους Μουσουλμάνους και τους Εβραίους να ασκούν τα λατρευτικά τους καθήκοντα και μάλιστα χρηματοδοτεί το χτίσιμο πολλών Χριστιανικών εκκλησιών.

Δημιούργησε ένα πανίσχυρο, άρτια οργανωμένο και εξοπλισμένο Στρατό, όπου μεταξύ των άλλων, εκπαιδεύτηκαν και υπηρέτησαν ως βαθμοφόροι για πολλά χρόνια πολλοί Έλληνες, μετέπειτα οπλαρχηγοί και πρωταγωνιστές της Επανάστασης (Καραϊσκάκης, Ανδρούτσος, Διάκος, Πανουργιάς, Γκούρας κ.λπ).

Όλες τις κορυφαίες διοικητικές θέσεις της κυβέρνησης του τις κατείχαν Έλληνες, τους οποίους και εμπιστεύονταν (τους σκληροτράχηλους Αλβανούς τους προτιμούσε μόνο για στρατιώτες).

Πολλοί από αυτούς και πλήθος άλλων συμβούλων, προσωπικών γιατρών, έγιναν στελέχη, ακόμη και πρωθυπουργοί στο νεοσύστατο Ελληνικό κράτος (πχ Κωλέττης).

Είναι επίσης αξιοπρόσεκτο ότι ως επίσημη γλώσσα για την διεκπεραίωση των κρατικών υποθέσεων χρησιμοποιούσε την απλή Ελληνική γλώσσα (έχουν διασωθεί και δημοσιοποιηθεί πάνω από 1.400 τέτοια έγγραφα).

Πέραν αυτών, είναι γνωστό, ότι παντρεύτηκε την Ελληνίδα κυρά Βασιλική- Βασιλική Κονταξή- Κίτζου, που ασκούσε μεγάλη επιρροή πάνω του.

Με το άρτιο δίκτυο πληροφοριών που διέθετε, ασφαλώς γνώριζε την ύπαρξη της Φιλικής Εταιρείας. Πολλοί υποστηρίζουν ότι μύηθηκε και έγινε μέλος της από το 1819 με την προσωνυμία «πενθερός». Ο ίδιος φαίνεται ότι ευνοούσε την ύπαρξή της και απέβλεπε στο να ηγηθεί στη δημιουργία ενός ανεξάρτητου Ελληνοαλβανικού κράτους.

Μετά από κάποιες διενέξεις με γειτονικούς πασάδες και εμφανείς τάσεις αυτονομησης, άρχισε να δημιουργείται βαρύ κλίμα σε βάρος του στο Μεγάλο Διβάνι και ο Σουλτάνος Μαχμούτ τον Απρίλιο του 1820 τον κηρύσσει Αποστάτη (Φιρμανλή) και τον καλεί να παρουσιαστεί ενώπιόν του μέσα σε 40 μέρες. Αυτός βέβαια δεν διανοήθηκε να παρουσιαστεί, γιατί γνώριζε τι τον περίμενε.

Τότε ο Σουλτάνος κινητοποίησε κυριολεκτικά πανστρατιά εναντίον του και τον Μάιο του 1820 άρχισε την πολιορκία των Ιωαννίνων, με 45.000 πεζούς και 10.000 ιππείς, με επικεφαλής τον Πασόμπεη και υπαρχηγό τον γνωστό μας Δράμαλη. Ο Αλή πασάς ενισχύθηκε με πολλούς Έλληνες αρματολούς και τους Σουλιώτες (πρώην άσπονδους εχθρούς του). Μετά από έξι μήνες πολιορκίας, η Υψηλή Πύλη, θορυβημένη για τη διαγραφόμενη αποτυχία της κατάληψης, αναθέτει την αρχηγία στον Χουρσίτ πασά, Διοικητή της Τρίπολης και ένα από τους ικανότερους Στρατηγούς του.

Ο Χουρσίτ πασάς, αφού είχε πεισθεί από προεστούς του Μοριά, μελών της Φιλικής Εταιρείας, ότι δεν είναι βάσιμες οι φήμες για επικείμενη εξέγερση των Ελλήνων, εμφανίζεται στις 20 Ιανουαρίου του 1821 στα Γιάννενα με πολυάριθμο Στράτευμα. Έτσι μειώθηκε η στρατιωτική παρουσία στην Πελοπόννησο

και στη Στερεά Ελλάδα, αφού με το ξέσπασμα της Επανάστασης, το μεγαλύτερο και πλέον αξιόμαχο στρατιωτικό προσωπικό επί 18 μήνες από τον Ιούνιο του 1820 μέχρι τον Φεβρουάριο του 1822 αγωνίζονταν για τη άλωση των Ιωαννίνων και την καταστολή της αποστασίας του Αλή πασά. Έτσι δημιουργήθηκε ευνοϊκή συγκυρία για το ξέσπασμα και τη επικράτηση της Ελληνικής Επανάστασης.

Επισημαίνεται ότι όταν έγινε η άλωση της Τριπολιτσάς, 23 Σεπτεμβρίου 1821, που ήταν το κέντρο της Οθωμανικής Διοικήσεως του Μοριά, ο Χουρσίτ πασάς πολιορκούσε τα Γιάννενα που ήταν η κύρια προτεραιότητα του Σουλτάνου.

Σταδιακά, σχεδόν όλοι οι Έλληνες που ήταν μνημένοι στη Φιλική Εταιρεία και οι Σουλιώτες, οι οποίοι δεν γνώριζαν για τη Φιλική Εταιρεία και ούτε φαίνεται να νοιάζονταν αρχικά για την Επανάσταση, άρχισαν να εγκαταλείπουν τον Αλή πασά και τάχθηκαν με τους αγωνιζόμενους Έλληνες. Είναι γνωστή η τεράστια προσφορά των ηρωικών Σουλιωτών στους αγώνες της Επανάστασης.

Τελικά ο Αλή πασάς, φονεύτηκε από στρατιώτες του Χουρσίτ πασά στο νησί των Ιωαννίνων, που ήταν το τελευταίο καταφύγιό του, στις 5 Φεβρουαρίου του 1822, αποκεφαλίστηκε και το κεφάλι του στάλθηκε, ως τρόπαιο, στον Σουλτάνο στη Κωνσταντινούπολη.

Πληρώθηκε έτσι ένας παλιός θρύλος, που λέγεται ότι όταν ήταν πολύ νέος, φιλόδοξος και άγνωστος τότε, συνάντησε τον πατέρα Κοσμά τον Αιτωλό και τον ρώτησε αν θα πάει στην Πόλη και ο πατέρας Κοσμάς, τον οποίο σέβονταν και τιμούσε, του απάντησε: «Ναι θα πας στην Πόλη αλλά με κόκκινα γένια».